

Aya Al Azab-Ruszowska

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

ORCID: 0000-0003-4451-2641

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Blues-rock. Media – sceny – rezonanse”, 20–21.04.2023 roku, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Ogólnopolska konferencja naukowa „Blues-rock. Media – sceny – rezonanse” odbyła się w dniach 20–21 kwietnia 2023 roku na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Obrady dotyczące muzyki bluesowej (w tym jej historii, kontekstu społeczno-kulturowego i literackiego) trwały przez dwa dni i podzielone były na pięć paneli. Tematy szesnastu wystąpień ujęły bluesa w szerokim kontekście, umieszczając go tym samym w interdyscyplinarnym obszarze badawczym. Wygłoszone referaty dotyczyły historii muzyki bluesowej w ujęciu etnomuzykologicznym i kulturoznawczym, literaturoznawczych analiz tekstów piosenek bluesowych, fonografii, korelacji twórców rockowych i metalowych z bluesem czy społecznej roli festiwali.

Muzyka bluesowa jest fenomenem z jednej strony na poziomie stylu¹, ponieważ łączy w sobie tradycje muzyczne odmiennych kultur, z drugiej zaś na poziomie gatunku, bo rezonuje w społeczeństwach na całym świecie. Wciąż niewyczerpująca problematyki polska literatura przedmiotu wskazuje na konieczność namysłu o muzyce bluesowej jako o źródle kultury popularnej. Tegoroczna konferencja „Blues-rock. Media – sceny – rezonanse” była przyczynkiem do uzupełnienia tej luki.

Pierwszy panel otworzył prof. dr hab. Waldemar Kuligowski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu referatem „*Down the Dirt Road Blues*”: *Tubylczo-amerykańskie początki bluesa. W piśmiennictwie historycznym bluesa trwa nieustająca dyskusja nad początkami tego stylu. Do kogo należy blues? Czy w jego genealogii można dostrzec więcej elementów z muzyki europejskiej czy z afrykańskiej, a może tylko z afroamerykańskiej? Profesor Kuligowski natomiast, jak sugeruje tytuł jego wystąpienia, zaakcentował niekwestionowany wkład rdzennych kultur Ameryki Północnej w kształtowanie się bluesa. Drugi referat w tym panelu, *Szlak Śląskiego Bluesa (i nie tylko)*, czyli *bluesowa turystyka kulturowa*, wygłosił prof. dr hab. Dariusz Rott*

¹ Posługuję się podziałem na styl i gatunek według Allana F. Moore’a (Moore 2001: 432–442).

z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Prezentacja dotyczyła najnowszej książki popularyzującej wiedzę o twórczości bluesowej Górnego Śląska.

Podczas omawianej konferencji nie dało się nie zauważyć dominacji perspektywy literaturoznawczej. Zamykający pierwszy panel referat *Modlitwa jako forma bluesowej wypowiedzi lirycznej* prof. dr. hab. Adama Regiewicz z Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie był tego dobrym przykładem. Badacz zwrócił uwagę na miejsce gatunku literackiego, jakim jest modlitwa, w tradycji afroamerykańskiej i polskiej na przykładzie analizy słowno-muzycznej dwóch utworów: *Modlitwa* z repertuaru Breakout w wokalnym wykonaniu Tadeusza Nalepy oraz *Modlitwa* z repertuaru Dżem w wykonaniu Ryszarda Riedla. Na zakończenie odbyła się ponad godzinna dyskusja, w której brali udział niemal wszyscy obecni na sali. Wypowiedzi i uwagi dotyczyły szerokiej grupy tematów, od popular music studies, przez historię kultury afroamerykańskiej, wpływ topografii Katowic na kształtowanie środowiska artystycznego, obecność kultury popularnej w przestrzeni miejskiej, aż po metaforę kamienia w poezji i tekstach piosenek. Profesor Paweł Tański wyraził konieczność przeprowadzenia badań nad zbiorami Biblioteki Kongresu (zwłaszcza nagrań folklorystycznych zrealizowanych przez Johna i Alana Lomaksów), a nawet próby nowego odczytania tych materiałów przy pomocy współczesnych metod, jak memory studies czy trauma studies.

Drugi panel stworzył organizator konferencji, wspomniany wyżej prof. Paweł Tański z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Gospodarz wydarzenia wygłosił referat *Loebl i metafory*, będący z jednej strony biograficzną prezentacją poety, prozaika i autora tekstów Bogdana Loebla, z drugiej zaś próbą filologicznej analizy jego literackiej twórczości na przykładzie używanych przez Loebla metafor. Oprócz głównego celu wystąpienia prof. Paweł Tański szeroko omówił dorobek autora *Modlitwy*, nakreślając tym samym nowe tropy interpretacyjne bluesowych piosenek Breakoutu i Tadeusza Nalepy. Pierwszy feministyczny głos, dotyczący także zagadnień gender studies, należał do dra Sławomira Kuźnickiego z Uniwersytetu Opolskiego, który przed analizą tekstów (m.in. *Long Snake Moan* PJ Harvey z albumu *To Bring You My Love* jako przykładu związku i inspiracji artystki tradycyjnym akustycznym bluesem) zarysował kontekst kulturowy muzyki bluesowej z uwzględnieniem perspektywy genderowej. Prelegent udowodnił, że kobieca interpretacja bluesowej piosenki w wykonaniu brytyjskiej wokalistki stoi w opozycji do maskulinistycznego punktu widzenia w twórczości bluesowej, w której można się spotkać z częstymi konotacjami i metaforami seksualności.

Jako pierwszy w kolejnym panelu wystąpił dr Jakub Kasperski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z referatem *Idiom blues-rockowy w twórczości Breakout*. Ten muzykologiczny temat został zrealizowany na bazie analizy porównawczej fragmentów utworów zespołu Breakout z piosenkami zachodnich wykonawców reprezentujących w swoich kompozycjach tytułowy idiom. Analiza poprzedzona została historyczno-opisowym zarysem rozwoju muzyki blues-rockowej. Następnie dr Jacek Kurek z Muzeum Hutnictwa w Chorzowie podczas swojej słowno-muzycznej prelekcji „*My som Indianery...*” *Słów kilka o śląskości bluesa* starał się przybliżyć tożsamość śląską w świetle fascynacji konkretnego pokolenia kulturą indiańską. Tę część, a zarazem ten dzień obrad zamknął dr Wojciech Kwieciński z Uniwersytetu Rzeszowskiego

wyczerpującym historyczno-kulturoznawczym referatem *Polski blues – faza formatywna i ewolucja gatunku w latach 70. XX wieku*. Przedstawił on w porządku chronologicznym rozwój i przekształcenia polskiego bluesa, z jednoczesnym wskazaniem najważniejszych elementów muzycznych tego gatunku.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od wystąpienia współorganizatora konferencji, dr. Andrzeja Mądrego z Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie. Badacz zarysował specyfikę wczesnej fonografii na przykładzie m.in. *race records* – wydawanych singli śpiewaczek, wykonawczyń i wykonawców bluesa, przede wszystkim w stylistyce classic blues. Następnie głos zabrał językoznawca dr Radosław Marcinkiewicz z Uniwersytetu Opolskiego, którego badania skupiają się m.in. na poprawności pisowni nazw gatunków muzycznych, nierzadko zapożyczonych z obcych języków. Trzeci referat tego dnia wygłosił współorganizator wydarzenia, dr Jakub Kosek z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Na podstawie swoich najnowszych badań nad muzyką heavymetalową przedstawił on szeroką analizę porównawczą twórczości Iana Kilmistera w celu wskazania możliwych bluesowych tropów. Kolejne wystąpienie było swego rodzaju tematyczną kontynuacją referatu dra Mądrego, ponieważ dr Szymon Nożyński opowiedział o specyfice kolekcjonerstwa tradycyjnego w zestawieniu z cyfrowym. W pierwszym przypadku mieliśmy do czynienia z historią fonografii, w drugim natomiast z konsekwencjami rozwoju techniki rejestracji dźwięku.

Ostatni panel dnia i zarazem całego wydarzenia rozpoczął dr Mateusz Żyła z Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej referatem „*Torba pełna snów*”. *Literacko-muzyczna wędrówka za dziwnym malarzem*. Podobnie do referatu dr. Jacka Kurka był on wyraźnie nacechowany emocjonalnie, charakteryzował się wątkami autobiograficznymi i towarzyszącą im autorefleksją. Wystąpienie uzupełnione przykładem muzycznym tytułowego utworu zespołu Dżem było kolejnym dowodem na duże zaangażowanie osobiste, które towarzyszy badaczom zajmującym się rodzimą muzyką popularną.

Głos w sprawie zjawiska festiwalu muzycznych na przykładzie festiwalu w Jarocinie zabrał dr Piotr Firych. Przedstawił wyniki badań ilościowych realizowanych w latach 2013–2022 przez Regionalne Obserwatorium Kultury Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i poddał analizie dane pochodzące przede wszystkim z trwającego aktualnie projektu pt. *Nowe ścieżki rozwoju festiwalu w Jarocinie*. Kolejny referat zatytułowany *Poczuć czy zrozumieć bluesa? O duchowości, miłości, seksualności bluesa i jego społeczno-kulturowej funkcji* wygłosiła mgr Aya Al Azab-Ruszowska z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Ten dyskusyjny temat został zrealizowany poprzez zarysowanie historii i charakterystyki kultury Afroamerykanów na podstawie aktualnych badań black studies, prezentację dostępnej terminologii i przykładów słowno-muzycznych. Ostatnią prelegentką była lic. Karolina Kozłowska z Uniwersytetu Wrocławskiego, która poddała analizie teksty współczesnych wykonawców bluesowych. Zakończyła swój referat, a tym samym obrady o blues-rocku optymistycznym akcentem: zapewnieniem o twórczej i oryginalnej kontynuacji bluesowego dziedzictwa przez artystów młodego pokolenia.

Dwa dni, szesnaście wystąpień oraz wielogodzinne dyskusje między panelami udowodniły konieczność podjęcia zespołowych badań nad obecnością bluesa w Polsce

i nad polskim bluesem. Zaangażowanie uczestników konferencji, ich bogate i rzetelne badania nad muzyką popularną, związkami literatury i muzyki, a wreszcie nad muzyką bluesową i blues-rockową zostały wykazane w trakcie referatów i rozmów, czego owocem była wzajemna wymiana wiedzy i spostrzeżeń.

Bibliografia

Moore Allan F. 2001. „Categorical Conventions in Music Discourse: Style and Genre”. *Music & Letters* 82(3). 432–442.